SECTION 2

דער אידישער זשורנאל

סעקשאָן 2

Sunday, April 17th, 1932 * DAILY HEBREW JOURNAL * מאָנטאָג, זונטאג דער 17־טען אפריל, 1932.

אדעלאיאדא-קארניזואל (עדלידע)

פון י. אייגער, (ירושלים)

דאָס ווארט "עדלידע" איז א קאמבינאציע פון דריי ווערטער פון דער פאפולערער פארמול "ער דלא ידע בין ארוך המן לברוך מרדכי". א ספעציעלע קאמיסיע איז געווען און באטראכט די עטליכע צעהנדליגער פארגעשלאגענע נעמען פאר דעם פורים־קארניוואל און האט ענדליך גוט געהייסען דאס ווארט "עדלידע". פארשטעהט זיך, אז ניט אזוי גלאט איז דאס אריבער, עס האט ארויסגערופען א גאנצען שטראם פון "בריף אין רעדאקציע" — איינע האבען מסכים־געווען, די צווייטע האבען פראטעסטירט.

אלע ווענען פון לאנד האבען געפיהרט קיין תל אביב; גאנצע צוגען: טויזענטער אויטאס, מאטארציקלס, רייטערס און פוסגעהער, צעהנדליגער טויזענטער מענשען האבען זיך אריינגעגאסען אין דער אידישער שטאט, אין דער "שעהנהייט ביים מיטלענדישען ים". טויזענטער אריענטאלישע אידען אין זייערע בונטע קליידער און טויזענטער אראבער, אראבישע עפענדיס אין איינגעגעבן, פארפוצט אויטאמאביליען, וועלכע זענען געקומען פון אלע עקען לאנד זעהן דעם "אידישע לוסטיגען יום־טוב".

בין השמשות, אום 6 אוהר אהן דריי מינוט האבען אלע פאבריקען פון שטאט אנגעהויבען צו פייפען און באלד האבען זיך אפגערופען די סירענעס אויף אלע שיפען, וואס האבען זיך געפונען אין יפו'ער פארט און די פורים־פייערונג האט אנגעפאנגען, א פרייע און איינגעארטיגע. אלע זיינען ארויס אויפ'ן גאס, צעהנדליגער טויזענטער מענשען האבען איבערפולט דעם צענטער שטאט, אלע באלקאנען און דעבער פון די הייזער זענען געווען באדעקט מיט מענשען. ספעציעלע מענשען מיט טרומייטערן זענען געפארען איבער די גאסען און מיט דעם טאן פון מגילה־טראפ האבען זיי אנגעזאגט, אז די פייערונג אין אסתר המלכה'ס פאלאץ האט אנגעפאנגען. די שטאט איז מילד געווען באגאסען מיט עלעקטרישען ליכט; פיל מוזיק־ארקעסטרען און שטארקע קאפעלען האבען פארטויבט דעם גרימען ים־גרויש, וועלכער דאמינירט אין אנדערע טעג איבער דעם גרויש פון דער שטאט. אויף די באלויכטעגע ווי ביי טאג גאסען־ווינקלען האבען די תל־אביב'ער בירגער און די געסט לוסטיג געמאנצט די טראדיציאנעלע ארץ ישראל הארא. מען האט געטאנצט מיט לייבטענרינע געזעלשטער, עס האט געלויכטען אינערליכע פרייד, עס האט געברויזט נאטירליכע שמחה. איינינע זענען שוין געפאלען אויס מידקייט, פארלאזען דעם קריין און אנדערע האבען זייער פלאן פארנומען. אזוי האט דער באפרייטער נייסט אפען זיך ערגעבען שטורעמדיגער פרייד, נאך דעם, וואס ער איז אין משך פון הונדערטער יארען געשמירט געווען אין מאראלישער קלעם. און דאס איז דאך אן אונגעהויער גליק פאר דעם מענשען, ווען ער קען לעבען אין אזא פרייהייט.

צו מיטנאכט האט זיך דער עולם מענגעוויין געלאזען אויף די אוועגטען און קאסטומירטע בעלער, וואו די שמחה איז אונגעהויער, מענשען האבען פאר־בראכט ביז פארטאג אין טענץ און פאר־ווייגונגען און ערשט באגינען האבען זיי זיך נעאיילט אהיים "באפען א דרעמעל" און אנזאמלען כח פאר מארגען. דער טאג איז אריבער ווידער אין טענץ און געזאנג, אין גרויסער שמחה, אין פארשיי־דענע פארוויילונגען און ספארטאווע וועט שפילען. מען האט איינגעארדענט פערד־רענען, אין וועלכען עס האבען זיך באטייליגט די בעסטע רייטער פון לאנד אידישער מענגע און צוזאמען מיט איהר איבערגעבליבענע זיינע אפיציעלע באגיר־דענען מיט די קאמוניסטען, אין ער אבער נישט אוועק פון דער רעוואלוציאנערער וועלט אנשויאונג. צו שטארק איז ער פארבינדען מיט איר, און צופיל האט ער זיך מיט איהר אויפגעלעבט, ער זאל אביסל אין א מאמענט פון פראטעסט געגען די אפיציעלע פארטרעטער פון דער באוועגונג אוועקגיין לחלוטין אין אן אנדער וועלט.

איז ער אוועק צו זיך אין ווינקעל, און עס איז אים אויסגעקומען צו זיין איינער אליין פאר זיך. מיט קיינעם נישט פארבונדען. קיינעם נישט אונטערגע־ווארפען און אויך פון קיינעם נישט דער־מונטערט און דערמוטיגט.

ניט מען א קוק אויף זיין לעצטען בוך "ליכט און ברויט", באמערקט מען אז אלס רעוואלוציאנער, ריכטיגער — אלס קאמוניסט איז ער פארבליבען דער זעלבער, וואס געווען. אלס דיכטער איז ער באלייטענד אויסגעוואקסען.

אבער זיין פאעזיע איז אין נישט צו־פעליג אויסגעמישט מיט און שטארק באר־איינפלוסט פון זיין רעוואלוציאנערישע קייט, און איינס שטערט דאס אנדערע. און ווען מען מרעט צו צו פייגבערג'ן אלס צו א דיכטער, ווארפט זיך שטארק אין די אויגען, און עס פארדריסט אפטמאל דער צו שטארקער פראפאגאנדע טאן, וואס רייסט זיך דא און הארט דורך.

פייגבערג איז איינגעגאנגען אין סך הכל. אבער עס פילט זיך אין זיינע פערזען א השפעה פון פארשיידענע קוואלען. זיין "אדעס", דער אריינפיר צו "ניומא פרידקין" (א טייל פון דער פאר־עמע "באלשעוויקעס") איז לויט דער פארמע שיער נישט א מוסטער פון דער רוסישער פאעזיע אין אנפאנג פון 19־טען יארהונדערט. און אין דערוועלבער צייט מערקט זיך אין אנדערע טיילען פון דער פאעמע א שארפע ענליכקייט צום סטיל פון א בלאק, כאריק און אפילו קולבאק.

ער פארמאגט אבער אן אייגענאר־טיגע שארפקייט און בולט'קייט, וואס האלט זיך אין פארמירען און זוכט צו באקעמפען דיא שטרעבונג צו מיסטערעיז מעסיגע פראגמענטיזירונגען און אינ־מאמינ'דיגע דעקלאראציעס.

אין דעם וויכטיגסטען טייל פון דעם בוך, דער פאעמע "באלשעוויקעס" מייל־לען זיך אויס מיט דער דאזיגער קינסט־לערישער בולט'קייט און פארענדיגטקייט ניומא פרידקין און קאליא בעסאנאוו, וואס זיינען ווי צוויי מאנומענטען פון שטיין אויסגעהאקטע צו צוויי לעבעדיגע ברויזענדע פערזענליכקייטען.

די טיילען אין וועלכע עס ווערט דערציילט די געשיכטע פון דעם וואס "געהייסען האט ער פשוט נחום, געהאט א פלינקע, בלאטע האנט, — האט איב־די ביידע מומע ברכה גערופען ניומא שאר־לאטאן", און פון דעם קאלינקא בעסאנ־נאוו, וואס איז געבאראן געווארען "צוויי שעה וועלדער יאלעווע און רוישענדיגע קליאנען" און "ווייל—ס'האט דער שווער אבזריות'דיג געקאטשעוועט זיין שנור — איז די מאמע אויסגעגאנגען ביים שווערינ־קען געבורט", — אבער די טיילען כאר־לען שארפער דער רעוואלוציע, ווי טענהה פון די אפאריזמאטישע "שאטענס", און פראקלאמאציע מעסיגע "צו אלעמען" און אנדערע.

אבער דער גאנצער איבערבליק, וואס די באלשעוויסטישע רעוואלוציע און דער קאמף פאר א נייעם לעבען, האט אריינ־געבראכט אין לעבען פון איינצעלנע פער־זאנען, ווי אין דעם גאנצען דור; דער ווירוואר אין וועלכען דער איבערבליק איז פארגעקומען; די ליידען און דערהויבונג פון צופאסען זיך צו א נייער וועלט, אין וועלכער מיר זיינען נישט געבאראן גע־ווארען, נאר גייען מיט אייגענע הענט און ווילען אויפבויען; דעם יחיד'ס איבערגע־בען זיך צום כלל, דאס פארוואנדלען זיך אין א טיילעבעל פון עטוואס גרויסעס און אלץ ארומגעמעמדיגס, — דעם פלאץ פון דעם אינדיווידועלען מענשען אין דער וועלט, — דאס האט פייגבערג אויסגע־האמערט אין זיין ביוויא און קאלענקא און אזעלכע מאמענטען ווי "שווארץ כאנע":

"... קלינגען געלעבער,
שפרייטען שנאה, גרויל און שקר
רונד און רונד ארום".

צוי:

"סיי ביינאכט האלט
סכנה איר ווארן
מיט פחד און גרוילען.
און עס פלאטערט א הארץ אונטער־
יעטווידען דאך
פאר העק און פאר קוילען.
אטעמט שטעטעל כיים שרעק, דע־
כעט שטעטעל מיט הארבסט..."

אדער:

"ליגען רויטארמייער צעווארפען
אויף באשטאנעס.
לעבען שוין דעם ניינטען טאג אויף
גרינע באקלאזשאנעס.
דערכט צו לינקס צו ציט ווייט אוים־
ברענטער סטעפ—
רחבות'ען בית־עלמיג'שע פאר שטו־
רעמדיגע קעפ".

זיינען א גאנץ פארביגער הינטער־גרונד פאר דער עפאפיע.

אין די ערשטע לידער פון "קאר־גון דער פוערשער זון" צעשפרייט זיך פיינבערג מיט א שפע פון קלאנג און קא־ליראטורקייט. זיין מאלערישקייט ווערט דא אויף א האר נישט געשטערט פון דעם ציל, דעם רעוואלוציאנערען. און צוואמען מיט "נעגער רזשים" שרייט עס נאך שטארקער ארויס דעם געשריי געגען פארפאלגונג און אונטערדריקונג, ווי גע־וויסע אנדערע קלאר פראלעטארישע שטע לען אין די "באלשעוויקעס".

און מעג עס פיינבערג'ען פערזענ־ליך פארהדרסען, ווען איך וועל מיך דער־לייבען צו פסק'ענען, אז:

ניין! פיינבערג האט זיך נאך נישט איינגעגאנען באפרייט פון דעם ליריזם און אינדיווידואליסטישער פארטיפונג, פון וועלכער ער זוכט זיך צו באפרייען. און דאס, וואס ער האט באקומען און ארויס־געוויזען אן עפישע ברייטקייט און צא־פעלדיגקייט.

"נישט קיין מילען מאלען ברויט,
נישט קיין ליבען ברומען.
ס'קיינען אויף די באקאיינער
קאלינקא מיט ניומען".

די צוויי געקומענע אויף פארשיידע־נע וועגען צו דער רעוואלוציע און צום נייעם לעבען, זיינען א גוטע פאר חברים.

פארזעצונג אויף פיידזש (11)

„ליכט און ברויט" *)

פון מ. פאגעל

וויי 5. פיינבערג איז אין 1929 אוועק פון דער "פריהייט" און האט איבערגעגעבען זיינע אפיציעלע באציר־אונגען מיט די קאמוניסטען, אין ער אבער נישט אוועק פון דער רעוואלוציאנערער וועלט אנשויאונג. צו שטארק איז ער פארבינדען מיט איר, און צופיל האט ער זיך מיט איהר אויפגעלעבט, ער זאל אביסל אין א מאמענט פון פראטעסט געגען די אפיציעלע פארטרעטער פון דער באוועגונג אוועקגיין לחלוטין אין אן אנדער וועלט.

איז ער אוועק צו זיך אין ווינקעל, און עס איז אים אויסגעקומען צו זיין איי־נער אליין פאר זיך. מיט קיינעם נישט פארבונדען. קיינעם נישט אונטערגע־ווארפען און אויך פון קיינעם נישט דער־מונטערט און דערמוטיגט.

ניט מען א קוק אויף זיין לעצטען בוך "ליכט און ברויט", באמערקט מען אז אלס רעוואלוציאנער, ריכטיגער — אלס קאמוניסט איז ער פארבליבען דער זעלבער, וואס געווען. אלס דיכטער איז ער באלייטענד אויסגעוואקסען.

אבער זיין פאעזיע איז אין נישט צו־פעליג אויסגעמישט מיט און שטארק באר־איינפלוסט פון זיין רעוואלוציאנערישע קייט, און איינס שטערט דאס אנדערע. און ווען מען מרעט צו צו פייגבערג'ן אלס צו א דיכטער, ווארפט זיך שטארק אין די אויגען, און עס פארדריסט אפטמאל דער צו שטארקער פראפאגאנדע טאן, וואס רייסט זיך דא און הארט דורך.

פייגבערג איז איינגעגאנגען אין סך הכל. אבער עס פילט זיך אין זיינע פערזען א השפעה פון פארשיידענע קוואל־לען. זיין "אדעס", דער אריינפיר צו "ניומא פרידקין" (א טייל פון דער פאר־עמע "באלשעוויקעס") איז לויט דער פארמע שיער נישט א מוסטער פון דער רוסישער פאעזיע אין אנפאנג פון 19־טען יארהונדערט. און אין דערוועלבער צייט מערקט זיך אין אנדערע טיילען פון דער פאעמע א שארפע ענליכקייט צום סטיל פון א בלאק, כאריק און אפילו קולבאק.

ער פארמאגט אבער אן אייגענאר־טיגע שארפקייט און בולט'קייט, וואס האלט זיך אין פארמירען און זוכט צו באקעמפען דיא שטרעבונג צו מיסטערעיז מעסיגע פראגמענטיזירונגען און אינ־מאמינ'דיגע דעקלאראציעס.

אין דעם וויכטיגסטען טייל פון דעם בוך, דער פאעמע "באלשעוויקעס" מיי־לען זיך אויס מיט דער דאזיגער קינסט־לערישער בולט'קייט און פארענדיגטקייט ניומא פרידקין און קאליא בעסאנאוו, וואס זיינען ווי צוויי מאנומענטען פון שטיין אויסגעהאקטע צו צוויי לעבעדיגע ברויזענדע פערזענליכקייטען.

די טיילען אין וועלכע עס ווערט דערציילט די געשיכטע פון דעם וואס "געהייסען האט ער פשוט נחום, געהאט א פלינקע, בלאטע האנט, — האט איב־די ביידע מומע ברכה גערופען ניומא שאר־לאטאן", און פון דעם קאלינקא בעסאנ־נאוו, וואס איז געבאראן געווארען "צוויי שעה וועלדער יאלעווע און רוישענדיגע קליאנען" און "ווייל—ס'האט דער שווער אבזריות'דיג געקאטשעוועט זיין שנור — איז די מאמע אויסגעגאנגען ביים שווערינ־קען געבורט", — אבער די טיילען כאר־לען שארפער דער רעוואלוציע, ווי טענהה פון די אפאריזמאטישע "שאטענס", און פראקלאמאציע מעסיגע "צו אלעמען" און אנדערע.

*) 5. פיינבערג. "ליכט און ברויט" ניו יארק, 1931.

קאמפאזיטאר און קינסטלער

שבחים זענען איבעריג ווען מען וויל עפעס זאגען וועגען חזן לייבעלע גלאנץ. שבחים זענען אזוי פארביליגט געווארען, אז ציליעב אן אמת'ן קינסטלער קען מען קיין ווערטער ניט געפינען.

דאריבער וועט זיין גענוג ווען מען וועט זאגען, אז די טאראנטאר אידען וועלען האבען דעם גרויסען כבוד און דעם גרויסען נחת צו הערען חזן לייבלע גלאנץ אין דער אסטראווצער שוהל א גאנץ פסח.

דאס איז גענוג אז יעדער איד זאל זיך באצייטענס באזארגען מיט א בילעט וועלכע די שוהל־טוער האבען געמאכט אין פרייז צוגענגליך פאר אלע אידען.

א בילעט צו הערען חזן לייבעלע גלאנץ א גאנץ פסח קאסט בלויז איין דאלאר מיט פופציג סענט, און מען קען עס באקומען ביי יעדען מיטגליד פון דער אסטראווצער שוהל.

זיך צו באזארגען מיט א בילעט צו הערען חזן לייבעלע גלאנץ, מיינט, זיך באזארגען מיט אן אמת'ן עונג יום־טוב.

איר קענט נאָה אריינכאפּען צו באקליידען זיה אויף פסח

אויב איהר וועט טאָן דאָס, וואָס הונדערטען טויזענטער שפּאָרזאמע און אויסגערעכענטע מענשען אין קאנאדע פון איין עק ביז'ן אנדערען טוען — זיי ווייסען, אז עס איז נישט־גוטיג צו צאָהלען טייערער, כדי צו קריגען אן ערשט־קלאסיגען סוט. פון ערשט־קלאסיגע ווארע, גע־מאכט פון ערשט־קלאסע פאכמענער, ווען זיי קענען עס אלץ באקומען אין א טיפ טאפ טיילאָר סוט.

די זעלבע קליידער, פאר וועלכע מען דארף ערגעץ אנדערש צאָהלען פערציג, פופציג, זעכציג און נאָך מעהר דאָלאר, קריגט איהר ביי טיפ טאפ טיילאָרס פאר 24 דאָלאר. און ווען עס זאָל מעגליך זיין א מאכען אזא סוט פאר ווייניגער ווי $24, וואָלטען עס די טיפ טאפ טיילאָרס געגעבען.

פאָלשטענדיג פיטען געזיכערט, ווייל 21 פארשידענע מאסען ווערען גענומען פאר אייער סוט. ער ווערט צוגעשניטען און געמאכט באזונדער. די מאָס ווערט גאָנקאָנטראָלירט און איהר קענט האָבען א פרעהליכען יום טוב מיט א טיפ טאפ טיילאָר סוט.

TIP TOP TAILORS
LIMITED

איין פריז $24 איין פריז

514 בלור סט. וו.
262 קאלעדוש סט.
2928 דאנדעס סט. וו.
245 יאנג סט.
2511 יאנג סט.
613 דענפארט עוו.
בולוואהד רייזין

פ. ווייניק און וו. סאַקס

אייגענטימער פון דער

Service Sanitary & Towel Supply

107 עליזאבעט סטריט טעל. לאמבארד 1700

ווינשען זייערע אידישע פריינט און קאסטימער א

א פרעהליכען און כשר'ען יום טוב

ביי דער געלעגענהייט ווילען מיר אויך אנאנסירען אז דעם 3־טען טאג חוה"מ פסח, מאנטאג, דעם 25־טען אפריל וועט געעפענט ווערען אונטער אונזער מענעדזשמענט א גרויסע ערשט־קלאסיגע מאדערנע לאונדרי אונטער'ן נאמען: —

קענעדע לאונדרי קאָ.

לימיטעד

אויף 1123-25 דאנדעס סט. וו. ללאידברוק 2400

אונזער נאמען אין דער ביזנעס־וועלט גאראנטירט אויך פאר אונזערע לאונדרי קאסטימער צופרידענשטעלענדע, פינקטליכע און ראיעלע באהאנדלונג.

CANADA LAUNDRY CO., LTD.